

ב"ה.

גליל ונרות לעינין בפרשת השבוע
 ערוכה בידי נחמה ליבוביץ
 השנה החמש עשרה
 יו"ל ע"י מוסד תורה והשכלה למבוגרים ולנזערי
 הסתדרות נשי מזרחי באמריקה
 מהדורה מיוחדת בסביל ההסתדרות הציונית העולמית
 המחלקה לחינוך ותרבות תורניים בגולה

קרח (תשט"ז)

ט"ז

הערה: לחלקו הראשון של פרקנו ע' גליונות קרח תשי"א, תשט"ו.

א. שאלה כללית:

נחקטו המפרטים בהכנת דברי משה בעצת המחנות (ו' - ז') וכן בדברי הבריאה אשר יבא ה' (כ"ח - ל'), איך משה רבנו עבד ה' ונביאו יאמר דבר אשר לא צוהו ה'.

ואלה קצות דעותיהם:

רמב"ן ח' ד"ה ויאמר משה אל קרח

אבל כולל דבריו עם בני לוי, כי דברי משה בחכמתו פיוס לו ולכל השבט שלא ימסוך אדם מהם אחריו. והנה משה מעצמו חשב המחשבה הזאת - ובטח משה כי ה' (יטעיהו מ"ד) "מקים דבר עבדו, ועצת מלאכיו יטלים". ויש אומרים כי (ד) "וישמע משה ויפל על פניו" - לדרוש את ה' לדעת מה יעשה ואז נאמר לו (ה') "בקר ויודע ה' את אשר לו ואת הקדוש והקריב אליו", ולא נזכר זה רק בספור משה לעם, וכבר הראיתיו במקומות רבים: מעם יאריך בדבור ה' אל משה ויקצר בספור משה, ופעם יעשה בחפץ. ולפעמים לא יזכיר האחד כלל, כאשר בא במעשה בני גד ובני ראובן (במדבר ל"ב), שספר הכתוב המעשה במשה בעצמו והוא נעשה על פי ה' כמו שאמרו (שני הטבטים ונצי) (פרק ל"ב פסוק ל"א) "את אשר דבר ה' לעבדיך כן נעשה".

וכתוב ביהושע (כ"ב ט') "אל ארץ הגלעד אל ארץ אחוזתם אשר נאחזו בה על פי ה' ביד משה". ואם נאמר שהיה כן מפני הסכמת ה' כענין טאמר (במדבר ל"ד י"ג): "ויצו משה את בני ישראל לאמור: זאת הארץ אשר נתנחלו אותה בגורל אשר צוה ה' לתת לתשעת השבטים וחצי המטה", ויהיה זה מן הדברים שטעה משה מדעתו והסכים הקבה"ו על ידו - אינו נכון טיעוה משה דבר בחלוקת הארץ אלא ברשות, כי הכל במצות ה' יעשה. דכתיב (במדבר כ"ו כ"ד) "לאלה תחלק הארץ".

ודעתי בזה ובמה טאמר לאהרן (במדבר י"ז י"א) "קח את המחנת וטים קמרת" שהיתה עליו יד ה' בהם והוא הנקרא "רוח הקדש", כענין בספרי דוד ושלמה שהיו ברוח הקדש, וכמו טאמר "רוח ה' דבר בי ומלתו על לטוני" (טמואל ב' פ"ג), כי משה רבנו בכל ביחו נאמן הוא" (במדבר י"ב)... ומפני טאינו מדרך נבואתו של משה, לא הוזכר בהן דבר ה'.

רמב"ם מורה נבוכים ב' מ"ה... תחילת מדרגת הנבואה טילוה לאיט עזר אלוקי

טיגיעהו ויזרזהו למעשה טוב גדול כהצלת קהל חשוב וקהל רעים, או הציל חשוב גדול או הטפיע טוב על אנשים רבים, וימצא מעצמו לזה מניע ומבין לעשות, וזאת תקרא "רוח ה'". והאיט אשר ילוח אליו זה הענין יאמר עליו "טצלחה עליו רוח ה'". או "לבטה אותו רוח ה'". או "נחה עליו רוח ה'". או "היה עמו ה'". וכיוצא באלה הטמות. וזאת היא מדרגת טופטי ישראל כלם, אשר נאמר בהם על הכלל "וכי הקים ה' להם טופטים", "והיה ה' עם הטופט והוטיעו". וזו ג"כ מדרגת יועצי ישראל החטובים כולם והתבאר זה בקצת הטופטים והמלכים... ונאמר "ותצלח רוח אלוקים על טאול בטמעו את הדברים" וכן נאמר ברט"י (דברי הימים א' י"ב). כאשר הגיעהו רוח הקדש לעזור את דוד "ורוח לבטה את עמטי". ודע טכמו זה הכח לא נבדל ממשה רבנו (=לא היה זה נמנע ממשה רבנו... ולזה התעורר להרוג את המצרי ולמנוע הרשע מטני הנצים ומחזק זה הכח בו עד טאחרי פחדו וברחו והגיעו למדין והוא גר, ירא, כאשר ראה מאומה מן העול (=עול כלשהו) לא מסל בעצמו מהסירו ולא יכול לסובלו. כמו טאמר (טמות ב') "ויקם משה ויוטיעו".

(1) דברי הרמב"ן הראטוניט עד ("אדם מהם אחריו") אינם ענין לטאלתנה. איזה קטי אחר רצה הרמב"ן לתרץ בדבריו אלה?

(2) מה ההבדל בין שלט התטובות הנתנות ברמב"ן לטאלתנה. (1) "והנה משה חטב", (2) "ויט אומרים", (3) "ודעתי". (לדעה 1 הטוה גם דברי בעל העקריט בגליון חוקת תש"ו)

(3) לפי איזו מטלט הדעות האלה דומה מעשה משה כאן למעשה אליהו בהר הכרמל. קרא מלכים א' פרק י"ח כולו.

- 4א) הטוה דעת הרמב"ן על מעטת משה כאן לדעת מנא דבי אליהו על מעטת משה אחרי חטא העגל (גליון כי חטא תס"ד). במה בועזית דברי החנא דבי אליהו יותר מדברי הרמב"ן כאן?
- 5) במה דומה ענין בני גד ובני ראובן למקומנו?
- 6) הסבר דברי הרמב"ן "ופעם יעשה להם" ותן דוגמא לכך מטקוח אחר בתורה
- 7א) הטוה דברי הרמב"ן המסומנים בקו לדבריו בראשית מ"ב ל"ד ד"ה ואת הארץ תטחרו, וכן בראשית ל"א ז' ד"ה ואביכן התל בי. מהי טיטת הרמב"ן בכל המקומות האלה?
- 8) האם מרוסו של ה"ט אומרים" לפסוק ד' במדבר דומה למירוט רט"י טט או לא?
- 9) לאיזו מטלט דעותיו של הרמב"ן מסכים הרמב"מ?

ב. טאלות ודין קיה ברט"י:

- 1) ח ד"ט ויאמר משה אל קרח שמעו בא בני לוי.
- התחיל מדבר עמו בדבריו וכו', כיון שראהו קשה ערף אמר: עד שלא יסתחמו טאר הטבטים ויאבדו עמו, אדבר אל כלם, התחיל לזרו בהם: "שמעו בא בני לוי".
- (א) מה קשה לרש"י?
- (ב) בעל גחלת יעקב מתקן גירסת רש"י ואומר שצריך לגרס במקום "טאר הטבטים" - "שלא יסתחף טאר הטבט". נמק את הצורך בהגהתו.
- xx(ג) הטוה דברי רש"י לדברי מקורו במדבר רבה מ: ט"ל וידבר עם יוסף יאמר לשמעון: "שמעו?" י"א סתיה מבקט ממנו טיחזור בו ואומר לפניו דבריו וכו', כיון שראה שלא שמע, אמר: עד שלא יסתחמו אחריה עמו, התחיל לדבר להם: שמעו בא בני לוי, הקטן הוא הכבוד שבידכם, "המעט מכם כי הבדיל אלוני ישראל..." "חזר על קרח: "ויקרב אותך ואת כל אחיך בני לוי..."
- 1) מה ראה רש"י להוסיף במרוסו את המלים "ויאבדו עמו" טאינן במקור - מטני אינו מעות רצה להצילנו?
- 2) מה ראה להוסיף המלים "אדבר על כלם"?
- 3) למה לא מירט רש"י ל' ויקרב אותך את המבואר במדבר "חזר על קרח"?
- 2) י ד"ה ויקרב אותך לאותה טרות טהרויק ממנו את סאר עדת ישראלי מה קשה לנו?

חשובות יש לסלוח לנחמה ליבוביץ, חתנית לר' יצחק חורגיים בגולה, ת.ד. 92 ירוסלים, ישראל.